

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

9 Vtrùm tyrannus peccet vsurpatione iudicij iudicando, ita vt sententiæ
sint irritæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

vsurpant potestatem, quam non habent; non tamen sententia illorum est irrita; quia dum hoc attentant, Ecclesia iurisdictionem extraordinarie propter bonum commune, in ipso actu suppeditat.

DUBITATIO IX.

Utrum tyrannus peccet usurpatione iudicij, eiusque sententia sint irrita.

69
Tyrannus
duplex.

Notandum est, alium esse tyrannum usurpatione potestatis, (qualis est, qui absque illo iure Rempubl. inuasit & oppressam tenet) alium *vsu regiminis*, cum aliis sit verus Princeps, legitimam potestatem obtinens. Nos hic loquimur de eo, qui usurpatione potestatis tyrannus est, & iam in pace imperat, Rempubl. non amplius ei resistente, virium defectu. nam de vero Principe constat eum non peccare usurpatione iudicij, modo secundum leges iudicet, etiam si aliis tyrannice gubernet.

Sotus lib. 3. quaest. 4. art. 6. docet, tyrannum, qui Rempubl. inuasit, non posse ferre ullam legem, nec Ius dicere, quod obliget in conscientia; ac proinde sententias eius esse irritas. Contrarium docet Franciscus Victoria, relectione de potestate civili, n. 23. Pro solutione

70
Peccat v-
surpatione
iudicij.

Respondet & Dico Primò, Tyrannus huiusmodi peccat usurpatione iudicij, Ius dicendo; sententia tamen ipsius sunt valida, & tenentur ciues illis obtemperare, donec irritentur.

Prior pars probatur, quia iudicando usurpat sibi potestatem Principis, & gerit se ut verus Princeps, cum tamen reuera non sit: ergo peccat usurpatione iudicij; qui enim usurpat sibi potestatem alienam, & intendit ea uti in iudicando, peccat usurpatione iudicij.

Dices, Ille quidem peccauit inuadendo principatum, & illam auctoritatem sibi usurpando; non tamen peccat postea, si ea debito modo, & ut Reipublic. expedit, utatur: quia ea censetur esse mens Reipublic. Imò si omitteret Ius dicere, peccaret.

Respondet negando secundam partem assumpti; quia non solum peccauit Rempubl. inuadendo, sed etiam postea assidue peccat tum ipse, tum eius heres, eam oppressam sibi que subiectam seruando; donec tandem vel sponte à regno suscipiatur, (quod fieri potest, si illud sit sui iuris, nulli alteri Principi obnoxium) vel longo temporum intervallo tandem nascatur praescriptio. ratio est, quia assidue iniuriam infert, & opprimit; sicut qui per iniuriam compingit aliquem in carcerem, non tantum peccat in principio, sed etiam postea, idque assidue, quamdiu voluntarie hanc calamitatem continuat. ut patet ex dictis cap. 12. dubit. 3. & 4. Cum igitur tyrannus continenter peccet Rempubl. oppressam tenendo, & sibi usurpando principatum, etiam peccat iudicando; quia in hoc actu sibi assumit auctoritatem principalem, seque loco Principis gerit.

71
Non est
nouum
peccatum.

Aduerte tamen, hoc non esse nouum peccatum, sed continuationem quamdam peccati antiqui; neque addere aliquam nouam malitiam mortiferam supra usurpationem tituli principa-

tus; quia per hoc non fit noua iniuria, sed continuatur prior. imò magis peccaret, si quando res postularet, Ius non diceret, retento principatu; quia magis ciuibz noceret, & maiorem iniuriam irrogaret: sicut qui rem alienam detinet & ea utitur, peccat utendo; tamen si iste vsus est rei vtilis vel necessarius, non addit nouam malitiam supra rei detentionem; & non utendo magis peccaret.

Dices, Si peccat iudicando, ergo ciues non possunt ab eo Ius petere: non enim licet petere ab aliquo, quod ipse sine peccato praestare non potest.

Respondet negando consequentiam; quia non petunt absolute, sed sub tacita quadam conditione. Nempe si velit se gerere loco Principis; qua conditione posita, (sicut manifestum est eam poni) petitur id, ad quod ipse tenetur. quamuis enim peccet iudicando, magis tamen peccaret iudicium negligendo. Itaque non petitur nisi ex suppositione, & tamquam minus malum; quod eo modo petere est licitum. ita Caietanus in Summa v. Tyrannus, & alij.

Altera pars, *Sententias eius esse validas*, probatur; quia eius sententia & iusta mandata, etsi non habeant vim à tyrannica potestate, habet tamen aliunde; primò & inchoatè à Iure naturali, quod, supposito tali rerum statu, dicat esse obtemperandum, propter bonum commune; alioquin omnia essent plena furtis & latrocinis: secundò & completè à Republic. idque vel quia durante illo statu, tacito quodam consensu dat ei auctoritatem, dum vult ut ille iustitiam administret, & officio usurpato, debito modo fungatur; vel potius quia tacitè approbat eius mandata & acta, legibus & vtilitati communi consentanea, & vult sententias iustas, quibus lites ciuium dirimuntur, & fontes plectuntur, esse validas, & subditos obligari. nisi enim valida essent & obligarent, nemo nisi in speciem obtemperaret; sed quisque occultè faceret contrarium, cum magno Reipublic. incommodo. Potest autem Rempubl. hanc vim sententiis & actis tyranni dare, quia est singulorum Superior, etiam si tyrannide sit oppressa, & iustas tyranni sententias pro suis habere.

Secundò, Probat quidam; quia Romani oppresserant Iudaeos per tyrannidem, & tamen Dominus Matth. 22. insinuat, Caesari reddendum tributum. Verum credo neminem in conscientia teneri tyranno tributum soluere, nisi fortè causa scandali, vel maioris mali vitandi: neque enim ratio naturalis id dicat, neque Respublica censetur id velle; quia expedit illum non abundare, ut facilius eius iugum possit excuti. Sententia Domini est generalis, solum significans, Principi reddendum quod ei debetur. non enim conueniebat, ut alterutram partem distinctè definiret.

Dico Secundò, Inferiores tamen Iudices à tyranno constituti, si eius tyrannidem non sustentent, aut iuuent, non peccant Ius dicendo, modo alioquin omnia Iure agant. ratio est, quia nullam Reipubl. faciunt iniuriam, & ipsa Reipubl. posito hoc rerum statu, tacitè in illos consentit, cum illorum administratio in bonum commune cedat. Verum raro fit ut Iudices inferiores non cogantur multa iniqua mandata & sententias dare & exequi: unde non facile excusantur, qui huiusmodi officia suscipiunt. Hinc patet quid dicendum de

72
Licetum est
ab eo Ius
petere.

73
Sententias
esse vali-
das.

74

75
Inferiores
iudices.

de iis qui in Hollandia tyrannidem occupant.

76 *An homicida.* Petes, Vtrum tyrannus peccet peccato homicidij, & teneatur ad restitutionem, si fontes secundum ordinem iuris interficiat, aut bonis spoliaret.

Respondeo negativè; quia Respub. tacite ad hoc tribuit illi auctoritatem, dum consentit & cupit ut ita faciat. Itaque solum peccat in hoc actu, quatenus in eo se gerit ut Princeps, continuans auctoritatem antea assumptam.

Dices, Etiam si Respublica concedat illi tacite ad hoc auctoritatem, tamen hac non intendit uti, sed ea tantum, quam sibi assumpsit, quam reuera non habet: ergo occidit illum auctoritate priuata; ac proinde est homicida, & tenetur ad restitutionem, sicut quicunque alius priuatus, fontem occidens.

Respondeo, Tyrannus non excludit eam auctoritatem, quam Respublica ad huiusmodi actus illi concedit; sed intendit uti omni sua auctoritate, quam habet: & ita occidit illum auctoritate publica. vnde non est homicida, nec tenetur ad restitutionem.

DYBITATIO X.

Vtrum Iudex possit condemnare reum, qui per testes legitime est probatus criminis, v. g. homicida; quem tamen certo nouit innocentem.

D. Thomas quaest. 67. art. 2.

77 *S*uppono, in tali casu teneri Iudicem omnes vias & rationes inire, quibus possit eum liberare; ut impediendo accusationem, si potest, sapè & per interualla examinando testes, an nihil varient; extrahendo iudicium, aperiendo carcerem, si commodè & sine scandalo fieri potest. Si his rationibus non potest eum iuuare, debet Iudex inferior causam remittere ad Superiorem, & deposita Iudicis persona assumere officium testis apud Superiorem, si putet eum hac ratione liberari posse, ut docet Caietanus quaest. 67. artic. 2. & indicat D. Thomas quaest. 64. art. 6. ad tertium. Sed difficultas est, si his modis non possit illum liberare, & pars aduersa urgeat condemnationem. Multi Doctores docent, Iudicem tunc posse illum condemnare secundum allegata & probata. Ita D. Thomas quaestione 67. artic. 2. & eius discipuli, & plerique Theologi, & Couarruias lib. 1. variar. cap. 1. numero 6. & alij multi, quos ipse citat. Fundamentum præcipuum est, quia Iudex non iudicat ut persona priuata, sed ut publica; ergo non debet sequi priuatam, sed publicam scientiam.

Dico Primò, Hæc sententia est probabilis, quia plurimos Auctores, eosq; doctissimos habet, quorum auctoritas sententiam probabilem & securam reddit.

78 *Innocentem non posse condemnari.* Dico Secundò, Contraria nihilominus videtur verior, nempe Iudicem nullo modo posse talem innocentem ad mortem condemnare, sed potius debere officium dimittere, etiam si hoc modo nihil esset reo profuturus. Tenet hoc Nicolaus Liranius in cap. 23. Exodi, explicans illud, *Innocentem & iustum*. Adrianus quodlib. 6. artic. 3. Angelus v. Iudicare, num. 7. Petrus Nauarra cap. 3. num. 161. Item, Hostiensis, Calderinus, & Pa-

normitanus in cap. Pastoralis, 28. de officio Delegati. & multi alij, quos citat Couarruias supra numero 3.

Probat, quia humana auctoritate directè & ex proposito occidere innocentem, est intrinsecè malum, sicut cognoscere non suam: ergo sicut non potes reddere debitum huic mulieri, quam certo nosti non esse tuam coniugem, etiam si milles probeatur esse tua vxor; ita non potes hunc morte damnare, quem nosti vacare culpa. Nec obstat, quòd probeatur esse in culpa; hoc enim nihil detrahit eius innocentia, nec facit eum digniorem pœna: ergo ob id non potest puniri.

Quòd autem sit intrinsecè malum, probatur Primò, Quia per se malum est adimere alicui vitam sine auctoritate; atqui Iudex nullam habet auctoritatem in vitam innocentis, cum hæc soli Deo sit subiecta: ergo Iudicem eam adimere, per se malum est. Secundò, Si Iudex habet hanc auctoritatem condemnandi innocentem, id ei concessum est propter bonum Reipublicæ: atqui ob nullum Reipub. bonum, etsi in proximo periculo versetur, licet directè innocentem occidere; ut offensum est supra cap. 9. dub. 7. ergo multò minus licebit ob hoc periculum remotum, & cui alia ratione potest obuiari.

Dices, Licitum est indirectè occidere innocentem; ut cum in oppugnatione vrbs dirigitur tormentum in locum, vbi multi sunt innocentes: atqui hic innocens occiditur indirectè; quia non intendit illum occidere, sed procurare bonum publicum, seruando legum præscriptum. Ita quidam.

Respondeo, Esse valde disparem rationem: qui enim urbem oppugnat, ius habet dirigendi tormentum in quamvis partem vrbs, quæ ei vita fuerit; quo iure non potest priuari per hoc, quòd aliqui innocentes ibi constituantur. Deinde datur hic actus distinctus ab occisione innocentis, quem actum ille directè intendit; cui solam indirectè & per accidens coniuncta est occisio innocentis. qui autem condemnat innocentem, non habet ius ferendi sententiam in hunc hominem, cum hoc ipsum sit directè occidere hominem innocentem. neque intendit aliquem actum distinctum ab occisione innocentis, cui ipsa per accidens sit coniuncta, sed ipsammet occisionem.

Dices, Intendit seruare iudiciorum ordinem, & bonum publicum, cui per accidens coniuncta est occisio innocentis: sicut qui occidit alterum causâ defensionis sui, intendit conseruationem sui, cui per accidens & indirectè coniungitur occisio inuictoris. Ita Caietanus.

Respondeo, Seruare iudiciorum ordinem, & bonum publicum in hoc casu, non est quid distinctum ab occisione huius hominis. nam directè per huius occisionem intenditur hæc conseruatio; imò conseruatio & occisio huius hominis putatur esse conseruatio ordinis iudiciorum, & consequenter boni publici. Illud autem exemplum ex parte nobis fauet, qui enim seipsum defendit, directè intendit saltem lationem alterius grauem (si aliter non possit se expedire) tamquam medium necessarium ad sui conseruationem. vnde si Iudex eodem modo intendit mortem vel mutilationem innocentis, non est dicendus eam solum per accidens & indirectè intendere. Adde, minorem esse coniunctionem inter occisionem inuictoris & conserua-